

afgestemd. Al in een vroeg stadium had Jo oog voor het feit dat *sustainability*, dus duurzaamheid, bij distributieketens een zeer belangrijk onderwerp zou worden. Hij werd een van de pioniers op het gebied van *reverse logistics*, een terrein dat zich bezig houdt met het terugtransport van gebruikte producten en materialen van gebruikers naar fabrieken, voor hergebruik. Dit is uitgegroeid tot een afzonderlijk specialisme, de *closed-loop supply chains*. Vooral door dit werk heeft Jo met zijn onderzoeksgroep de aandacht van de internationale wetenschappelijke wereld op zich gevestigd. Hij sprak daarover op tal van internationale conferenties, zorgde voor een indrukwekkende lijst van publicaties en begeleidde meer dan twintig proefschriften op dit gebied.

Jo was ook een gedreven docent die ernst en humor wist te combineren. Als een student te laat kwam, moest hij van Jo een mop vertellen. Dit werkte bij de studenten preventief en leverde Jo nieuw materiaal aan moppen op. Jo heeft veel gedaan aan de invoering van IT in het bedrijfskunde onderwijs. Toen in 1984 de eerste lichting van de nieuwe opleiding 'drs Bedrijfskunde' van start ging, kregen alle honderd studenten een PC, gesponsord door bedrijfsleven en overheid. Dat was uniek in Nederland.

Van Nunen heeft zich zeer nadrukkelijk in Rotterdam gemanifesteerd en in het bijzonder in de Rotterdamse haven. Dat begon rond 1990 met het *Electronic Data Interchange* project, een voorloper van Internet. EDI gaat over het koppelen van elektronische systemen van verschillende bedrijven of organisaties. Veel bedrijven hadden in die tijd al inter-

ne IT systemen, met gegevens over bedrijfsprocessen, producten, leveranciers en afnemers. Soms was het nodig om systemen van verschillende bedrijven met elkaar te laten 'praten'. EDI ontwikkelde protocollen om interactie mogelijk te maken. Dit had vergaande invloed op hoe bedrijven in de Rotterdamse haven met elkaar omgaan, waar informatie over producten wordt gedeeld door vele partijen: producenten, afnemers, rederijen, transportbedrijven, opslagbedrijven, andere logistieke dienstverleners, het Havenbedrijf, de douane, etc. Jo ontwikkelde met zijn groep een zeer succesvol havenspel, dat inzicht gaf in de gevolgen van het 'elektronisch tijdperk' voor alles wat zich afspeelde in en om de haven.

De naam van Jo in de haven was gevestigd en daarna werd er vanuit die haven steeds vaker een beroep op hem gedaan. Jo greep deze kans met beide handen aan omdat hij vond dat er een veel sterkere band moest zijn tussen de Rotterdamse haven en de (Erasmus) Universiteit. De universiteit heeft veel kennis te bieden aan de haven en de haven is voor de universiteit een ideale inspiratiebron met praktische problemen. 'We hebben ons *research* laboratorium hier direct in onze achtertuin', aldus Jo. Hij stak veel energie in de contacten met de haven en hij werd het gezicht van de Erasmus Universiteit richting de Rotterdams haven. In de loop der tijd zijn er diverse initiatieven geweest, van 'Rotterdam Morgen' van meer dan twintig jaar geleden tot *Erasmus SmartPort Rotterdam* waarvoor de samenwerkingsovereenkomst op 6 december 2010 getekend is. Jo heeft dat zelf niet meer kunnen meemaken, maar